

Palvelujen kehittäminen ikääntyneille Oulun Eteläisellä alueella

Marjala Minna, Pinola Satu

16.10.2014 ::

Metatiedot

Nimeke: Palvelujen kehittäminen ikääntyneille Oulun Eteläisellä alueella

Tekijä: Marjala Minna; Pinola Satu

Aihe, asiasanat: eläkeläiset, hankkeet, hoitoala, ikääntyneet, kehittäminen, osallistuminen, palvelut, projektit, sosiaaliala, toimintamallit, vanhukset, vanhuspolitiikka, vanhustenhuolto, vanhustyö

Aihe, luokitus: 37.23

Tiivistelmä: Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) Hyvän ikääntymisen kehittämissympäristö Sonectus -hankkeen avulla lähdettiin kehittämään hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja ikääntynei-den palveluihin. Hankkeessa kiinnitettiin erityistä huomiota aktiivisiin iäkkäisiin kansalai-siin, osaamiseen, luovuuteen ja hyvään johtajuuteen vanhustyössä sekä vanhustyön ja ikääntymisen arvostuksen edistämiseen.

Kehittämistyö kohdistui kunnissa ja kuntayhtymissä heidän itsensä valitsemiin kehittä-miskohteisiin. Kehittämiskohteissa muodostui uusia ja alueelle sopivia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä erityisesti ennaltaehkäisevään työhön, kotona tapahtuvaan hoitoon ja toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin (seniorineuvolatoiminta, säännöllinen sosiokult-tuurinen toimintamalli päivätoimintakeskuksessa, muistisaira-an asiakkaan hoitopolun selkeytyminen kuntayhtymän kunnissa, omaishoitajien vertaistukiryhmät, saattohoito-ohjeistukset, kotsairaaloiminta ja toimintakyvyn arviointimenetelmät).

Tärkeä osa kehittämistyötä oli myös ikääntyvien palveluissa toimivan moniammatillisen henkilöstön ammatillinen täydennyskoulutus.

Ikääntyneiden osallistuminen koettiin tärkeänä kehittämistyön etenemisen ja kohden-tumisen kannalta, jotta saatiin konkreettisia toimenpiteitä vastaamaan ikääntyneiden tarpeita. Osallistavia toimintatapoja tulisi jatkossa kehittää lisää ja etsiä keinoja ikään-tyneiden aktiiviseen osallistumiseen heitä itseään ja elinympäristöön koskevilla asioissa.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2014-10-16

Pysyvä osoite: http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2014101645235

Kieli: suomi

Suhde: http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Marjala, M. & Pinola, S. 2014. Palvelujen kehittäminen ikääntyneille Oulun Eteläisellä alueella. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 13. Hakupäivä 16.10.2014. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2014101645235> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2014101645235>).

Oulun Eteläisen alueella kehitettiin hankkeen avulla ikääntyvien palveluja ja vanhustyön henkilöstön ammatillista osaamista. Tavoitteena oli ikääntyvien toimintakyvyn ja kotona selvytymisen edistäminen. Tavoitteena oli myös vahvistaa asiakasnäkökulmaa kehittämistyössä ja lisätä vanhustyön positiivista julkisuutta.



Hyvän ikääntymisen kehittämissympäristö

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) Sonectus-hankkeen avulla lähdettiin kehittämään hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja ikääntyneiden palveluihin. Harke jakautui kolmeen osa-alueeseen:

- aktiiviset iäkkäät kansalaiset,
- vanhustyön henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä
- vanhustyön ja ikääntymisen arvostuksen edistäminen.

Toiminta perustui vahvaan toimijoiden väliseen kumppanuuteen ja luottamukselliseen yhteistyöhön. Työ oli konkreettisesti käytäntöön ja käytännön tarpeisiin sidottua kehittämistyötä, jonka tarkoitus oli löytää uusia toimintamalleja tämän päivän hoito- ja hoivatyöhön.

Kehittämistyössä sovellettiin niin sanottua kehittäjäyöntekijämallia, jossa organisaatioiden omat työntekijät siirtyivät osa-aikaisesti hankkeen palvelukseen. Kehittäjäyöntekijät työskentelivät omilla alueillaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen, liikunta- ja kulttuuritoimen, ikääntyneiden ja kolmannen sektorin kanssa. Oppilaitokset olivat mukana kehittämistyön ohjaamisessa ja täydennyskoulutuksen suunnittelussa ja järjestämisessä, ^[1] ^[cite-text-0-0]

Kehittämiskohteet ja hyvät käytännöt

Kehittämistyö kohdistui kuntien ja kuntayhtymien valitsemiin kehittämiskohteisiin. Tuloksena alueelle syntyi uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä erityisesti ennaltaehkäisevään työhön, toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin ja kotona tapahtuvaan hoitoon.

Ennaltaehkäisevään työhön ja toimintakyvyn ylläpitoon liittyen alueella käynnistettiin muun muassa seniorineuvolatoimintaa, sosiokulttuurista toimintamallia päivätoimintaan ja omaishoitajien vertaistukiryhmiä. Lisäksi otettiin käyttöön uusia toimintakyvyn arviointimenetelmiä. Kotona tapahtuvassa hoidossa selkiytettiin muistisaira-an asiakkaan hoitopokua, yhtenäistettiin saattohoito-ohjeistuksia ja käynnistettiin kotsairaaloimintaa.

Palveluista tiedottamisen tueksi valmistui [selkokieliisiä oppaita](http://www.sonectus.fi/file/file/mantvyinne_esite(1).pdf) ([http://www.sonectus.fi/file/file/mantvyinne_esite\(1\).pdf](http://www.sonectus.fi/file/file/mantvyinne_esite(1).pdf)). Ikääntymisen arvostuksen ja positiivisen julkisuuskuvat tueksi hyödynnettiin [voimavaraistavaa valokuvausta](http://www.sonectus.fi/file/file/pystyyskuvat_niko_nurmi.pdf) (http://www.sonectus.fi/file/file/pystyyskuvat_niko_nurmi.pdf).

Ikääntyneiden aktiivinen osallistuminen kehittämistyöhön

Ikääntyneet osallistuivat työryhmiin ja alueelliseen kehittämistyöhön sekä tulosten jalkauttamiseen ja arviointiin. He toivat esille omalta kannaltaan merkityksellisiä asioita, joita toivoivat edistettävän ja huomioitavan kehittämistyössä.

Esille nostettiin muun muassa puutteellinen palveluista tiedottaminen, asuntojen ja elinympäristön esteettömyys, virikkeiden vähys laitoksissa asuvilla sekä omaishoitajien tuen tarve sekä vuorohoitokäytännöt. Kääntyneiden keskuudessa kannettiin huolta myös arvostuksen puutteesta, hyvinvoinnista, yksinäisyydestä ja syrjäytymisvaarasta. Kääntyneet toivat esille myös vapaaehtoistyön hyödyntämisen mahdollisuudet.



Ammatillisen osaamisen vahvistaminen

Tärkeä osa kehittämistyötä oli ikääntyvien palveluissa toimivan moniammatillisen henkilöstön ammatillinen täydennyskoulutus. Se tuki hankkeen kehittämistyötä ja vastasi vanhustyössä toimivan henkilöstön ajankohtaisiin täydennyskoulutustarpeisiin. Oamk, Centria ammattikorkeakoulu ja Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä (Jedu) olivat päävastuussa koulutuksen järjestämisestä. Lisäksi käytettiin ukopuolisia asiantuntijoita.

Koulutuksia pidettiin työyksiköissä tai niiden läheisyydessä. Hankkeen aikana koulutuksiin ja seminaareihin osallistui kaiken kaikkiaan 924 henkilöä ja koulutuspäivä kertyi 2 479. Lisäksi seminaareihin osallistui ikäihmisiä ja opiskelijoita. Palaute koulutuksista ja seminaareista oli myönteistä ja ne koettiin kehittämis- ja yhteistyötä vahvistavina. Erityisesti arvostettiin kouluttajien asiantuntijutta ja koulutuksen hyötyä omaan työhön ja alueelle.

Koulutusten avulla pyrittiin lisäämään uusien työmenetelmien käyttöä ikääntyneiden hoidossa. Koulutuksissa korostuivat ennaltaehkäisevän hoidon, ikääntyneiden ja muistisaira-an asiakkaan kohtaamiseen liittyvät aiheet, akuuttien tilanteiden hallinta sekä ergonomiset taidot. Ennaltaehkäisevään hoitoon liittyvä koulutuksia järjestettiin esimerkiksi ravitsemuksesta, päihteiden käytöstä, liikunnan merkityksestä ja seksuaalisuudesta. Alueella pilotointiin myös MAPA (Management of Actual or Potentional Aggression) -menetelmää kahdessa dementiayksikössä. MAPA on hoitotyön tarpeisiin kehitetty malli potilaan haasteellisen käyttäytymisen kohtaamiseen ja hallintaan ^[2] ^[cite-text-0-1]

Kokemuksia

Hallinnoija-osatoteuttajamalli ja hankekunnissa toimineet kehittäjäyöntekijöiden mallit osoittautuivat toimiviksi ja sitoutuivat eri hanketoimijoita hankkeen toimenpiteisiin. Kehittäjäyöntekijöiden alue- ja organisaatiotutemus olivat apuna kehittämistyön eteenpäin viemisessä. Kuntien ja kuntayhtymien osa-aikaisten kehittäjäyöntekijöiden välinen yhteistyö sekä tiedon ja kokemusten vaihto olivat tärkeitä kehittämiskohteiden kannalta. ^[3] ^[cite-text-0-2]

Kuntien haasteet ja muuttuvat henkilöstötilanteet olivat kehittämistyön ajoittainen ongelma. Yhteistyötä eri sektorien välillä heikensi se, että luontevat yhteistyökanavat puuttuivat usein tai ne eivät olleet tiedossa. Kehittämistyön kipukohtina koettiin esimerkiksi kokemattomuus hanketyöstä, ajankäytön organisointi ja työyhteisöiden vastustus kehittämistyötä kohtaan. Esimiesten tuki organisaatioissa koettiin tärkeänä. ^[3] ^[cite-text-0-2] ^[4] ^[cite-text-0-4]

Ikääntyneiden osallistuminen koettiin tärkeänä kehittämistyön etenemisen ja kohdentumisen kannalta. Ikääntyneiden osallistuminen kehittämissyymiin ja kehittämiskohteiden työstämiseen koettiin tärkeänä, jotta saatiin konkreettisia toimenpiteitä vastaamaan ikääntyneiden tarpeita. Osallistavia toimintatapoja tulisi jatkossa kehittää lisää ja etsiä keinoja ikääntyneiden aktiiviseen osallistumiseen heitä itseään ja elinympäristöön koskevilla asioissa. ^[3] ^[cite-text-0-2] ^[4] ^[cite-text-0-4]

Kehittämiskohteet valikoituivat alueen tarpeista ja niillä pyrittiin lisäämään toimivuutta ja laatua ikääntyneiden palveluihin. Kehittämiskohteet muotoutuvat olemassa oleviksi toimintamalleiksi. Henkilöstön osaamisen vahvistaminen koulutusten ja ohjauksen avulla oli mittavaa ja tuki kehittämistyötä. Kehittäjäyöntekijät olivat tyytyväisiä kehittämistyön tuloksiin ja jatkokehittelyä oli meneillään tai vireillä jokaisella alueella. ^[3] ^[cite-text-0-2]

<p>Hyvän ikääntymisen kehittämissympäristö - Sonectus</p> <p>Hyvän ikääntymisen kehittämissympäristö Sonectus -hanketta hallinnoi Oulun ammattikorkeakoulun terveysalan Oulaisten alueyksikkö. Hankkeessa osatoteuttajina toimivat Centria ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikkö, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymän Oulaisten ja Ylivieskan ammattiopistot, Oulaisten kaupunki, Kalajoen Sote-yhteistoiminta-alue, Peruspalvelukuntayhtymä Kallio, Peruspalvelukuntayhtymä Selänne sekä Sosiaali- ja terveyspiiri Helmi.</p> <p>Hanke toimi Oulun Eteläisellä alueella 1.1.2012 – 31.8.2014.</p> <p>Hankkeen keskeisistä tuloksista voi tiivistysti lukea Hyviä käytäntöjä (http://www.sonectus.fi/file/file/Sonectus_julkaisu(2).pdf) -julkaisusta.</p> <p>Kuvat: Centria ammattikorkeakoulun opiskelijaryhmä NMTS09Y (mediatekniikka 2010)</p>	
---	--



Lähteet

- ↑ Hyvän ikääntymisen kehittämissympäristö - Sonectus. Hankesuunnitelma.
- ↑ MAPA-Finland ry:n kotisivut. 2012. Hakupäivä 23.9.2014. http://mapafinland.fi/toiminta
- ↑ abc kehittäjäyöntekijöiden päiväkirjat vuosilta 2012-2014.
- ↑ ab Hankkeen loppuarviointikyselyn tulokset.



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto